

DERINIMO PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO PAPILDYMO 147³ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4099 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 487 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4100“ PROJEKTO

Institucija	Pastabos	Įvertinimas
Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2019-12-19 raštas Nr. (25.2E-31)SD-6309	Pažymėtina, kad teikiant išvadą dėl Įstatymų projekto, reiktų atsižvelgti į Kovos su prekyba žmonėmis ekspertų grupės (GRETA) Europos Tarybos konvencijos dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis įgyvendinimo Lietuvoje rekomendaciją, jog būtų įgyvendinamas nebaudimo principas, kai prekybos žmonėmis aukos yra atleidžiamos nuo atsakomybės už neteisėtą veiklą, jeigu jos buvo priverstos tokią veiklą vykdyti, kaip tai nurodyta Konvencijos 26 str. (167 punktą).	Atsižvelgti. Pažymėtina, kad toks nebaudimo principas jau šiuo metu yra įtvirtintas Baudžiamojo kodekso 147 straipsnio 3 dalyje, pagal kurią nukentėjęs nuo prekybos žmonėmis asmuo gali būti atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės už nusikalstamą veiklą, kurią jis buvo priverstas tiesiogiai padaryti dėl jam padarytos šiam straipsnyje numatytos veikos. Atkreiptinas dėmesys ir į Administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio 4 dalį, pagal kurią administracinę atsakomybę netraukiamas prostitucija vertėsis asmuo, kuris į prostituciją buvo įtrauktas būdamas materialiai, dėl tarnybos ar kitaip priklausomas arba įtrauktas į prostituciją panaudojant fizinę ar psichinę prievartą ar apgaulę, arba bet koku būdu įtrauktas į prostituciją būdamas nepilnametis ir (ar) nukentėjo nuo prekybos žmonėmis ir yra pripažintas nukentėjusiuoju baudžiamajame procese.
Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2019-12-18 raštas Nr. 17.2.-5482	Iš dalies pritariame Nutarimo projekte išdėstytai pozicijai nepritarti Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto Nr. XIIP-4100 (toliau – ANK projektas). Pritariame ANK projekte pateiktam siūlymui panaikinti administracinę atsakomybę už vertimąsi prostitucija, nes ši priemonė mažintų prostitucija besiverčiančių asmenų pažeidžiamumą, sudarytų jiems sąlygas efektyviau ginti savo teises nukentėjus nuo seksualinės prievartos ar kitų nusikalstamų veiklų, tačiau siūlome palikti administracinę atsakomybę seksualinių paslaugų pirkėjams (gali būti svarstomas sankcijos sugriežtinimo klausimas). Ši teisinė priemonė vertintina kaip pakankamai efektyvi ir proporcinga teisės pažeidimo pavojingumui.	Pritarti iš dalies. Generalinės prokuratūros pozicija dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso papildymo 147 ³ straipsniu įstatymo projekto Nr. XIIP-4099 (toliau – BK projektas) yra identiška pozicijai, kuri išdėstyta pateiktame LRV nutarimo projekte (nepritarimas šiam projektui iš esmės grindžiamas tais pačiais argumentais, kurie įvardinti ir LRV nutarimo projekte). Nepritartina Generalinės prokuratūros pozicijai dėl Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 487 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto Nr. XIIP-4100 (toliau – ANK projektas), kuria pritariama siūlymui panaikinti administracinę atsakomybę už vertimąsi prostitucija. Pirmia, atkreiptinas dėmesys į tai, kad panaikinus administracinę atsakomybę už vertimąsi prostitucija, už tai nebūtų taikoma jokia teisinė atsakomybė, t. y. nebūtų jokio teisinio pagrindo laikyti šią veiklą neteisėta, tačiau prostitucijos paslaugų teikimas tuo pačiu nebūtų ir teisiskai sureguliuota (įteisinta) veikla. Tokiu būdu būtų sukurtas teisinio reguliavimo esminis prieštaravimas, kai tam tikri veiksmai (vertinasis prostitucija) nebūtų draudžiami, bet tuo pačiu nebūtų ir legalizuoti. Kartu būtų paneigta

visuomenėje nusistovėjusių vertybių sistema, pagal kurią prostitucija iki šiol buvo traktuojama kaip veikla, kuri pažeidžia visuotinai priimtas dorovės normas ir yra netoleruotina visuomenėje, t. y. taptų neaišku, ar dorovė, kaip viena iš pamatinių visuomenės vertybių, vis dar yra ginama ir saugoma įstatymo. Įsigaliojus siūloma teisiniam reguliavimui, visuomenėje formuotūsi klaidingas požiūris, kad prostitucija pripažįstama legalia ir visuotinai priimtina elgesio norma, kas sukeltų visiškai priešingas pasekmes nei siekiama administracinės atsakomybės už vertinamą prostituciją panaikinimu. Atsižvelgiant į tai, klausimas dėl prostitucijos reiškinio *per se* turi būti sprendžiamas sistemškai, t. y. įvertinus ir visas iš to galinčias kilti pasekmes. Antra, nėra aišku, kaip administracinės atsakomybės už vertinamą prostituciją panaikinimas prisidėtų prie prostitucija besiverčiančių asmenų pažeidžiamumo mažinimo, kaip sudarytų jiems sąlygas efektyviau ginti savo teises nukentėjus nuo seksualinės prievartos ar kitų nusikalstamų veikų. Pažymėtina, kad siūlomos ANK projekto nuostatos nėra susijusios su prostitucija besiverčiančių asmenų apsauga nuo seksualinės prievartos ar kitų nusikalstamų veikų. Tokia apsauga, esant seksualinės prievartos atvejams, jau šiuo metu yra teisiškai sureguliuota galiojančiomis teisės normomis, todėl papildomi teisės aktų pakeitimai šiuo aspektu nėra reikalingi. Kaip nurodyta Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SADM) 2019 m. gruodžio 19 rašte Nr. (25.2E-31)SD-6309, Lietuvoje jau veikia pagalbos asmenims, nukentėjusiems ir galėjusiems nukentėti nuo prekybos žmonėmis, teikti mechanizmas. SADM kiekvienais metais finansuoja nevyriausybinių organizacijų projektus, kuriuos įgyvendinant asmenims, nukentėjusiems ir galėjusiems nukentėti nuo prekybos žmonėmis, organizuojamos ir teikiamos socialinės paslaugos, teikiama ir organizuojama psichologinė, teisinė, sveikatos priežiūros, švietimo pagalba ir pan. Minėtos pagalbos teikimui iš valstybės biudžeto 2018 – 2019 m. buvo skirta po 165 tūkst. eurų, 2020 planuojama skirti 245 tūkst. eurų.

Teisingumo ministras
Elvinas Jankevičius
2020 0121